

Effectief aanvankelijk leesonderwijs

Mirjam.Snel@hu.nl

@Leesonderwijs

www.goedleesonderwijs.nl

Inhoud:

- ▶ Technisch lezen in groep 3
- ▶ Effectief aanvankelijk leesonderwijs
- ▶ Differentiatie
- ▶ Stel jezelf vragen

Stellingen over leesontwikkeling

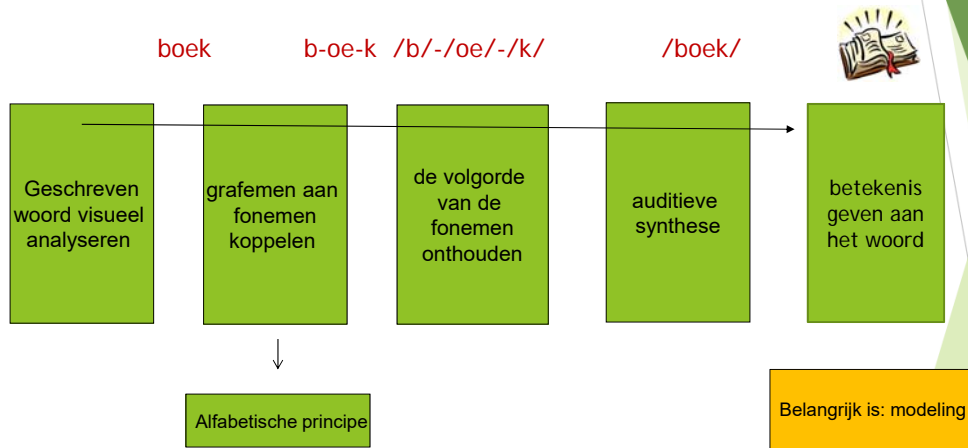

- ▶ Leren lezen is een natuurlijk ontwikkelingsproces.
- ▶ De leesontwikkelingsfase “beginnende geletterdheid” begint bij de kleuters.
- ▶ Technisch leren lezen is voor kinderen met een niet Nederlandse achtergrond moeilijker dan voor kinderen met een Nederlandse achtergrond.
- ▶ Het snel benoemen van cijfers is een belangrijke voorspeller voor de leesontwikkeling.
- ▶ Nederland heeft bijna 1,5 miljoen laaggeletterden die ouder zijn dan 16 jaar.

Technisch lezen in groep 3

- ▶ **Fase 1: Klankzuivere fase (aug - febr.)**
 - Drieklankwoorden (mkm-woorden)
- ▶ **Fase 2: Niet - klankzuivere fase (febr. - juli)**
 - Langere woorden / nieuwe woordstructuren
 - Vloeiend lezen

Elementaire leeshandeling (1^e helft van groep 3)

Effectief leerkrachtgedrag

WHAT REALLY MATTERS WHEN WORKING WITH STRUGGLING READERS

Richard L. Allington

There is good news and bad news on working with struggling readers. The good news is that we now have an essential research base demonstrating that virtually every child could be reading grade level by the end of first grade. The bad news is that almost no schools in the United States have anything in place that much looks like what the research says young children need to become engaged readers.

When I was a graduate student, one of my professors told us that it took 50 years for research findings to influence daily classroom practices! I recall that my peers and I were aghast at that thought. "Surely he is wrong. Surely he is too pessimistic," we said to each other during our class break. Now, 40 years later, I tell my graduate

in plain language. I open with an argument that entrepreneurial enterprises continue to hold much more sway on daily practice than do research activities (Shannon & Edmondson, 2010). Then I note how too often "what the research says" has been ignored and that ineffective instructional practices continue unabated in U.S. classrooms. I also list a few of things that we do as common practice that research has suggested be eliminated from the school day. I close by suggesting that common aspects of the reading instruction currently offered could and should be eliminated and that we use those savings to invest in research-based reading lessons.

Bron: Allington (2013)

Stellingen over effectief leerkrachtgedrag

- ▶ Door alle oefenstof uit de methode te behandelen verloopt de leesontwikkeling trager dan strikt noodzakelijk.
- ▶ Het beste is dat de leerkracht moeilijke woorden verduidelijkt tijdens het voorlezen van een verhaal.
- ▶ Schrijven is van groot belang om te leren lezen.
- ▶ Kinderen die bij de overgang naar groep 3 nog niet of nauwelijks letters kunnen benoemen, hebben direct extra begeleiding nodig.
- ▶ Het directe-instructie-model (DI-model) is uitermate geschikt om kinderen te leren lezen.

Vijf T's van effectief aanvankelijk leesonderwijs

(bron: Allington, 1996; Houtveen, Brokamp, Smits, 2012; Loman, 2014)

1. Time
2. Texts
3. Teach
4. Talk
5. Tests

Time: (bron: Veenman, Lem, Roelofs & Nijssen, 1993; Houtveen, Brokamp & Smits, 2013)

1. Tijd op het rooster:

- Laag 1: 425 minuten per week
- Laag 2: 90 minuten per week extra
- Laag 3: 45-50 minuten per week extra

2. Effectief gebruik maken van de lestijd (klassenmanagement)

3. De tijd dat kinderen taakgericht zijn (betrokkenheid)

Texts: moeten zichtbaar en bereikbaar zijn

- ▶ Plezier (Van Steensel, e.a., 2016).
 - Kinderen nieuwsgierig maken naar teksten
 - Kinderen zelf boeken laten kiezen
 - Samen lezen / praten over boeken

- ▶ Hoge kwaliteit boeken (rijk aanbod)
 - Aantrekkelijk
 - Boeiend
 - Illustraties die passen en verrijken
 - Woordenschat verhogend
 - Goede zinsopbouw

7 boeken per kind

Teach

Een leerkracht doet ertoe.
Een leerkracht is een sleutelfiguur.

Effectieve leesles (Houtveen, Brokamp & Smits, 2011, 2012)

- ▶ Letters of woordaspecten en leeshandeling leren in samenhang met schrijven (3 x 10 minuten)
 - ▶ Ondersteund lezen (1 x 10 minuten)
 - ▶ Duolezen (1 x 10 minuten)
-
- ▶ Zelfstandig lezen (1 x 15 minuten)
 - ▶ Creatief schrijven (1 x 10 minuten)
 - ▶ Luisteren (leerkracht leest voor) (1 x 10 minuten)

Wat werkt niet:

- ▶ Lijntjes trekken
- ▶ Nonsenswoorden
- ▶ Tekeningen maken
- ▶ kleuren
- ▶ Knippen en plakken
- ▶ Leespuzzeltjes
- ▶

Door alle oefenstof uit de methode te behandelen verloopt de leesontwikkeling trager dan strikt noodzakelijk

Wat werkt wel?

- ▶ Woorden / teksten lezen
- ▶ Kies het juiste woord
- ▶ Bij welk plaatje hoort de zin
- ▶ Welk woord hoort in de zin
- ▶ Alle oefeningen met tekst

Talk (als formatieve evaluatie)

(bron: Damhuis, 2015)

- ▶ De leerkracht voert leesgesprekken over het leesgedrag, het leesonderwijs en leesmotivatie → om samen met de leerling te bepalen welke vervolgactie nodig is.

5 Kernactiviteit	Voorbeeld
Deel leerverwachtingen met de IIn	<i>De komende periode ga je leren om langere teksten te leren lezen</i>
Stel vragen over de aanpak en de motivatie	<i>Hoe ga je het aanpakken en wat heb je nodig?</i>
Geef feed up, feedback en feed forward	<i>De boeken op M5-niveau kan je al heel goed lezen, de komende periode mag je boeken op E5-niveau gaan lezen</i>
Zelfevaluatie	<i>Wat ging er tijdens het lezen goed?</i>
Zet IIn in als instructiebron	IIn geven elkaar feedback en wisselen ervaringen uit

Tests:

► Kleuters:

- Fonemisch bewustzijn
- Letterkennis
- Leesmotivatie
- Taalontwikkeling & Woordenschat

- Benoemselheid

Tests:

► Groep 3:

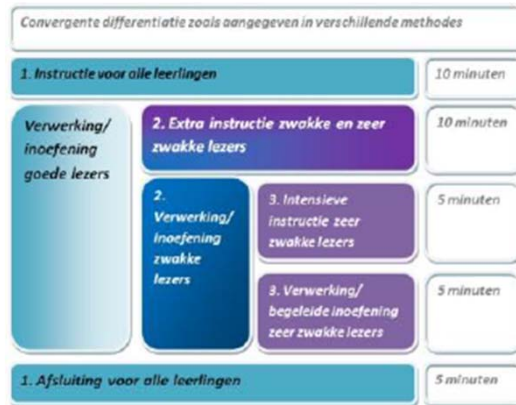
- De V&V-toets meten NIET de leesontwikkeling van kinderen
- Toets de letterkennis, lezen op woordniveau (DMT) en het lezen van teksten (AVI)

Alleen toetsen is niet genoeg, handel er ook naar.

- Geef direct extra begeleiding als dat nodig is

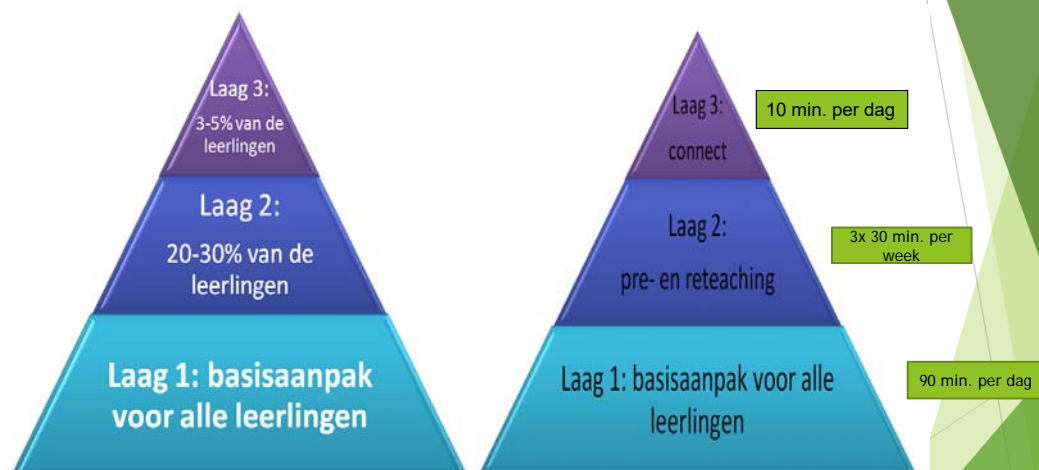

Differentieer niet op deze manier:

Convergente differentiatie:

De lagen bij het aanvankelijk lezen (Houtveen, Brokamp & Smits, 2012)

Vertraag voor zwakke lezers het aanbod niet

Tips voor kinderen met leesproblemen

- ▶ Als het goed is, weet u al vanaf de 1^e schooldag wie de zwakke lezers zijn
- ▶ Werk aan de leesmotivatie (ga op zoek naar het juiste boek)
- ▶ Zwakke lezers moeten vooral MEER leeskilometers maken
- ▶ Gebruik (voor de laag 3-kinderen) goede (evidence based) interventieprogramma's (zoals Connect en Ralfi)
- ▶ Ondersteun het leesproces met verklanken, schrijven en het maken van gebaren
- ▶ Doe voor en zeg voor (directe feedback)
- ▶ Stimuleer het gebruik van een bijwijskaartje als een kind daar baat bij heeft
- ▶ Voorkom de zomerdip
- ▶

Kinderen die al kunnen lezen

- ▶ Goede lezers worden bij de klassikale instructie betrokken.
- ▶ Goede lezers lezen moeilijkere teksten (het liefst boeken).
- ▶ Goede lezers lezen veel.

